

HOOFDSTUK 1

ALGEMENE VRAGEN EN BEGRIPPEN

.....

1 Wat is juridisch onderzoek?

Volgens het Van Dale woordenboek slaat onderzoeken op pogingen of moeite doen om een zaak meer in bijzonderheden of in haar aard te leren kennen. Onderzoek tracht orde te brengen in de chaos die in de wereld bestaat (Van den Bos 2014, p. 19). Bij het doen van onderzoek geeft een onderzoeker een betrouwbaar antwoord op een zorgvuldig opgestelde onderzoeksvraag. Deze vraag kan beschrijvend of voorschrijvend zijn (Kuypers 2007, p. 55).

Bij juridisch onderzoek bestudeert de onderzoeker het recht op een directe of een indirecte manier. De onderzoeker wil veelal een bijdrage leveren aan de kennis van het (positieve) recht (Curry-Sumner e.a. 2010, p. 3; Van Dijck e.a. 2023, p. 9).

Juridisch onderzoek is nauw verbonden met kritiek en scepsis. Vranken (2014, nr. 115) geeft aan dat een juridisch onderzoeker niet moet 'zoeken naar bevestiging, maar integendeel naar bronnen, gegevens en interpretaties die zijn hypothese of stelling niet ondersteunen'. Het motto van de onderzoeker moet zijn: 'tegen-denken, en dat betekent vooral dat hij (zelf)kritisch moet zijn ten opzichte van alles wat hij leest en schrijft'.

Deze algemene definities van juridisch onderzoek zijn natuurlijk wat ruim geformuleerd. Er zijn namelijk verschillende soorten juridisch onderzoek (zie vraag 3), en al deze typen juridisch onderzoek hebben weer eigen definities. Die licht ik later nader toe.

Verder lezen:

- K. van den Bos, *Kijken naar het recht* (oratie Utrecht), 2014.
- I. Curry-Sumner e.a., *Onderzoeksvaardigheden*, Nijmegen: Ars Aequi 2010, p. 3.
- G. van Dijck, M. Snel & T. van Golen, *Methoden van rechts-wetenschappelijk onderzoek*, Den Haag: Boom juridisch 2023.

- E. Hirsch Ballin, *Legal Research Methods*, Cheltenham: Edward Elgar 2020.
- G. Kuypers, *ABC van een onderzoeksoepzet*, Bussum: Coutinho 2007.
- J.B.M. Vranken, *Algemeen deel. Een synthese*, Deventer: Kluwer 2014.

Relevante andere vragen:

3. Wat voor soorten juridisch onderzoek zijn er?

2 Wie verrichten juridisch onderzoek?

Verschillende juristen verrichten juridisch onderzoek:

- **Wetenschappers en studenten** – Binnen de universiteit en hogeschool vindt veel (rechtswetenschappelijk) juridisch onderzoek plaats. Zo doen hoogleraren, universitair (hoofd)-docenten, lectoren, promovendi en andere onderzoekers juridisch onderzoek. Het gaat soms om grote onderzoeksprojecten (een promotieonderzoek, zie vraag 13) en soms om kleinere onderzoeken (het schrijven van een annotatie, zie vraag 68). Ook studenten doen juridisch onderzoek. Zij schrijven een scriptie of paper, verrichten juridisch onderzoek in het kader van een vak of zijn als student-assistent betrokken bij een onderzoeksproject.
- **Advocaten, rechters, officieren van justitie, fiscalisten, notarissen, bedrijfsjuristen** – Juristen in de beroepspraktijk verrichten veelal dagelijks juridisch onderzoek. Zij zoeken bijvoorbeeld uit hoe het recht in een specifieke situatie luidt, beantwoorden rechtsvragen (zie vraag 20) en lossen juridische casus op (zie vraag 54). Sommige (grotere) advocatenkantoren hebben een wetenschappelijke afdeling waar onderzoek wordt verricht. Soms lijkt het onderzoek in de beroepspraktijk op het onderzoek dat onderzoekers op universiteiten verrichten, maar niet altijd (zie vraag 51).

- **Overheidsjuristen** – Bij de overheid werken veel juristen die juridisch onderzoek doen. Wetgevingsjuristen onderzoeken hoe een juridische regeling zou kunnen luiden en hoe deze zich verhoudt tot bijvoorbeeld het internationale of het Europese recht. Beleidsjuristen willen weten hoe het huidige recht luidt om te onderzoeken welke beleidsruimte er bestaat. Het onderzoek dat wordt verricht bij de overheid, lijkt soms op het juridisch onderzoek dat wordt verricht op universiteiten, maar is wederom niet precies hetzelfde.
- **Onderzoeksbureaus en -medewerkers** – Sommige organisaties (bijvoorbeeld de Hoge Raad of ministeries) hebben een apart onderzoeksbureau dat juridisch onderzoek verricht. Er bestaan ook commerciële onderzoeksbureaus, die in opdracht van derden juridisch onderzoek verrichten. Het verschilt per organisatie wat voor soort juridisch onderzoek er verricht wordt.

Verder lezen:

- M.J.A.M. Ahsmann e.a., *Herijking van de juridische opleidingen*, Preadviezen NJV 2018, Den Haag: Wolters Kluwer 2018.
- N. Huls, 'Opdracht- en ander onderzoek in het juridische domein', *Justitiële Verkenningen* 2019, nr. 2, p. 34-44.
- C. Stolker, *Rethinking the Law School*, Cambridge: Cambridge University Press 2014.

Relevante andere vragen:

3. Wat voor soorten juridisch onderzoek zijn er?
13. Wat betekent promoveren (op artikelen) in de rechtsgeleerdheid?
51. Wat is het verschil tussen een rechter en een rechtswetenschapper?
112. Moet een rechtswetenschapper onafhankelijk en onpartijdig zijn?